

ADAM MAKOS
ÉS LARRY ALEXANDER

Nézd meg a filmet is!

A NEW YORK TIMES BESTSELLERE

FELETTÜNK

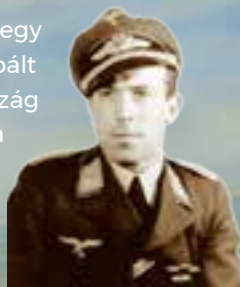
CSILLAGOS ÉG

Lebilincselően igaz történet küzdelmekről,
lovagiasságról a második világháború
golyók szaggatta fellegeiben.

Négy nappal 1943 karácsonya előtt egy erősen sérült amerikai bombázó próbált átrepülni az ellenséges Németország területére fölött. A huszonegy éves pilóta mögött a gép személyzetének fele már súlyos sebesült vagy halott volt. Ez volt az első bevetésük. Hirtelen hosszú,

sötét alak jelent meg a gép farkánál: egy német Messerschmitt vadászgép. A gépet egy mesterpilóta vezette, aki egyetlen gombnyomással képes lett volna elpusztítani az amerikai gépet. Ami ezután történt, minden képzeletet felülmúlt, és később a II. világháborús ellenségek közötti leghihetlenebb találkozóként vált ismertté.

Igaz történet két pilótáról, akiknek élete azon a napon találkozott: az amerikai Charlie Brown hadnagyról, aki korábban egy nyugat-virginiai farmon dolgozott, majd a B-17-es pilótája lett, és a bajor Franz Stigler hadnagyról, aki korábban utasszállító repülőgépeket vezetett, és szerette volna elkerülni, hogy a háborúban harcolnia kelljen.

A Felettünk a csillagos ég Charlie és Franz megrendítő története. Charlie bombázópilóta, aki embert próbáló feladatokkal néz szembe: kénytelen az angol ködben felszállni, társai gépeinek égő roncsai között; légvédelmi ágyúk tüzében kell repülnie, miközben az ellenséges harci gépek cápákként köröznek körülötte; el kell viselnie félelmet, sérüléseket, társai elvesztését. Franz homokviharokat élt át a sivatagban, egyedül zuhant le a tengeren, és szembe kellett néznie azzal, hogy egy vesztes háborút vív, amely egymás után vesz el tőle a barátait.

Az Amerikai Légierő 8. légi hadserege Charlie és Franz találkozását „szigorúan titkosnak” minősítette. Olyan pillanat volt ez, amely ha kiderül, Franzot kivégzőosztag elé állítják. A találkozás emléke negyven éven át sokszor felidéződött a két férfi tudatában, mígnem időskorukban megkeresték egymást. A küldetés örökre megváltoztatta az életüket.

ADAM MAKOS történész, újságíró, a Valor katonai magazin szerkesztője. Tizenöt éve dolgozik katonai szakírói területen; számos olyan veteránnal készített interjút ez idő alatt, akik a második világháborúban, Koreában, Vietnamban és a napjainkban zajló háborúkban harcoltak. Azon néhány újságíró egyike, akik abban a kiváltságban részesültek, hogy megismerhették az elnöki gépet, és találkozhattak a pilótáikkal. Újságírói munkája során Makos találkozott államfőkkel, teázott Károly herceggel, és a két Korea demilitarizált övezetében az amerikaiakkal járőrözött. Munkájának egyik csúcspontja 2008 volt, amikor a 101. légi deszant különleges hadosztállyal Irakba utazott, és élesben vehetett részt al-Kaida terroristák üldözésében.

LARRY ALEXANDER nagy számú hadászati és történelmi témájú könyv szerzője, több mint tizenhárom éve az Intelligencer Journal rovatvezetője. Újságírói munkásságáért több állami kitüntetésben részesült.

Tudjon meg többet a szerzőkről és a regényről:

www.valorstudios.com

www.facebook.com/MontblancValogatás

www.facebook.com/DreamKonyvek

„Franz Stigler története, a hősé, aki képes volt a nemzeti öntudat fölé helyezni az emberséget. Ebben rejlik a könyv valódi mondanivalója.”

Helga Stigler, Franz felesége

„Megindít és reménnyel tölt el, ahogyan megmutatkozik az emberség egy kegyetlen, kiszolgáltatott, embertelen helyzetben. Még léteznek bátor és becsületes emberek. Már nagyon várom a történetből készült filmet!”

Amazon

„Kitűnő dokumentumregény egy szinte valószínűtlen találkozásról, amely az egyik legkiválóbb német vadászpilóta és egy amerikai újonc között történt Németország fagyos egén 1943 decemberében. Makos több ezer órányi interjúanyagból kitűnő tárgyi tudással írja le a német pilóták és az otthonuktól távol harcoló amerikaiak életét. Lenyűgöző történet emberségről és kegyelemről a háború szörnyűséges körülményei között.” **Publishers Weekly**

„Ez a szép történet a történelem egyik legszörnyűbb háborújának borzalmaiból emelkedik ki: ellenségek között is lehet testvériség. Egyszerű szavakkal íródott, nagyszerű könyv. Megőrzi a történelmi hitelességet, mégis olvasmányos, magával ragadó. Érdemes elolvasni.” **Goodreads**

ADAM MAKOS
ÉS LARRY ALEXANDER

FELETTÜNK
★ ★ ★ ★ A ★ ★ ★ ★
CSILLAGOS ÉG

— részlet —

IDEGENKÉNT A SAJÁT HAZÁMBAN

1946. MÁRCIUS, STRAUBING, NÉMETORSZÁG

FRANZ STIGLER KEZÉT foszladozó hosszú gyapjúkabátjának zsebébe mélyesztve csoszogott a kis szétbombázott város utcáin. A kora reggeli napfényben, a csípős hideg levegőn meglátszott lehelete. Apró, gyors léptekkel haladt, kezét magához szorítva, hogy valamennyire védje magát a szél ellen.

Franz harmincéves volt, de idősebbnek látszott. Markáns arca beesett, annyira lefogyott; sasorra még hegyesebbnek tűnt a jeges hidegben. Sötét szemében néha látszott a kimerültség, de tekintete még bizakodva csillogott. Egy évvel a háború vége után a német gazdaság romokban hevert. Franz nagyon akart dolgozni. Szüksége volt a munkára. A lerombolt, újjáépítésre váró országban a téglagyártás volt Straubing városában a legfontosabb ipari tevékenység. Megtudta, hogy a téglagyár napszámosokat vesz fel.

Franz áthaladt a város nagy főterén, a Ludwig téren. Fekete bőrcsizmája kopogott a kockaköveken. A tér keletre nyílt, befo-

gadta a reggeli napfényt. A közelben állt a Városháza: díszes zöld épület, fehér óratoronnyal. Csillogtak a magas ablakok, a faragott kerubfigurák. A Városháza a megkímélt kevés épület egyike volt. Körben más épületek terpeszkedtek az árnyékok között; üresek, tetőtlenek, ablakkereteik elszenesedtek a bombázástól, a tüztől.

Straubing egykor tündérmesébe illő város volt Bajorországban, Németország déli, főként katolikusok lakta vidékén, ahol az emberek szerették a sört és minden alkalmat megragadtak az ünneplésre. A várost vörös cseréptetejű színes lakóházak alkották, a hivatalos épületek bonyolult zöld tetősek, a templomok fehér, gótikus tornyúak. Aztán 1945. április 18-án jöttek az amerikai nehézbombázók, amiket a németek „négymotorosnak” neveztek. A város vasútállomása volt a célpont, de nem csak azt érte találat; elpusztították a város egyharmadát. Két héttel később Németország letette a fegyvert, de a város háztetőiről eltűntek a színek.

A toronyóra megcsendült, hangja visszhangzott a téren. Reggel nyolc óra van. A Városházával szemben, a tér másik oldalán német civilek álltak sorban; amerikai katonák osztottak élelmiszercsomagokat. Az emberek többsége csendben várt a csomagra. Voltak, akik vitáztak. Tíz évvel korábban Hitler megígérte, hogy gondoskodik a német népről; élelmet, lakhatást, biztonságot ad nekik. Romokat adott. Most a nyugati szövetségesek – az amerikaiak, a britek, a franciák – gondoskodtak a német népről. A szövetségesek „Németország újjáépítésének” nevezték tevékenységüket. Az újjáépítés főként humanitárius célzatú volt, de egyben stratégiai is. A nyugati szövetségeseknek szükségül volt Németországra, mint frontvonalra a hidegháborúban a Szovjetunió ellen. Így Németország déli részét, benne Bajorországot megszállva tartó amerikaiak úgy döntöttek, hogy helyreállítják, ami tönkrement: Németország érdekében és a saját érdekükben is.

Franz nem állt be a komor emberek alkotta sorba; átnyomkodott a közöttük. Néhányan rákiáltottak; azt hitték, előre akar tolnakodni. Franz csak ment tovább. Észrevette, hogy az emberek a csizmáját nézik.

Franz kabátjának szövetét megrágták a molyok; még az apjáié volt. Zöld bajor térdnadrágjának térde foltozott. De a csizmája rendkívüli. Majdnem térdig ért, a tetején kilátszott a sárga birkairha bélés. Oldalán ezüstszín cipzár, bokánál fekete, csatos keresztpánt.

Pilótacsizma. Egy évvel korábban Franz büszkén viselte ezt a csizmát a ritka levegőben, tízezer méterrel a föld felett. Masszív Daimler-Benz motorok hajtotta Messerschmitt 109-es vadászgéppel repült. Míg mások keservesen gyalogoltak a háborúban, ő hatszázötven kilométeres óránkénti sebességgel repült. Franz három repülőszázadot – körülbelül negyven embert – vezetett ezer amerikai bombázóból álló, százhetven kilométernyire elnyúló alakzatok ellen. Három év alatt Franz 487 bevetésen vett részt, kétszer megsebesült, egyszer tűz ütött ki a gépén, és valahogy mindig sikerült visszatérnie a bázisára. De most fekete bőr repülő egyenruhája, selyemsálja, sűrke tisztí tányérsapkája helyett piszkos, bő munkásruhát vett fel. A pilótacsizmáját azért viselte, mert azon kívül más lábbelije nem volt.

Az utcán sietve Franz férfiakat és nőket látott a városi hirdetőtábla körül gyülekezni, a rajzszöggel rögzített, szélben lebegő hirdetményeket, üzeneteket olvasták. Postaszolgálat nem volt, és telefon sem, így az emberek a hirdetményekről tájékozódtak eltűnt családtagjaik felől. Hétmillió ember lett hajléktalan Németországban. Egy amerikai teherautó platójánál Franz várakozó nőket látott. A ponyvás teherautóból rágó gumit rágó katonák batyuba kötött szennyest dobáltak az asszonyoknak, és németül igyekeztek udvarolni nekik. A nők kuncogva indultak el, mindegyikük két batyut cipelt. A város

északi részébe, a régi parkba indultak, ahol a Duna egyik mellékága kanyarog. Ott, a parton térdelve, a jeges vízben mossák a katonák szennyesét. Kemény munka volt, de az amerikaiak jól fizettek.

A város főutcája a folyótól északra volt. Franz befordult erre az utcára, elindult rajta és másfajta embertömeggel találkozott. Hirtelen megállt, elszorult a torka. Elkésett. Minden épület előtt hosszú sorokban álltak emberek. Munkát kerestek. Egyesek a tenyerüket lehelték a hidegben. Mások hajladoztak, hogy mozgással melegítsék magukat. Többségük veterán volt; ugyanaz a sűrke egyenruha és hosszú kabát volt rajtuk, amit a háborúban hordtak. Foltok sötétlettek az anyagon, ahonnan a rangjelzéseket letépték. Ahogy Franz, ők is egy elpusztult gazdaság hulladékáért versenyeztek.

A téglagyár egy kicsit odébb volt, és Franz remélte, hogy ott nem olyan hosszúak a sorok. Ment tovább, elhaladt egy lebombázott, az utca felé teljesen szétnyílt épületen dolgozó emberek előtt. Vászon sátorlap alatt télikabátos férfiak kuporogtak asztalaiknál; kisméretű motorokat javítottak. Félkarú nő járt körbe, vitte nekik a munkadarabokat.

Éles autódudaszó figyelmeztette Franzot, hogy ugorjon fel a járdára; amerikai dzsip, rendőrfőnök haladt el mellette; a benne ülő katonák fején tiszta, fehér sisak. Az amerikaiak biztosították a közrendet; fegyvertelen német rendőrök segítettek nekik „helyi” ügyekben. A német veteránok egy része még mindig elfordította a fejét, amikor ezek a dzsipek elhúztak mellettük.

Távolabb, az egykori buszmegállóban Franz meglátta a padon ülő lábatlan rokkant veteránt, aki minden nap ott ült kopott uniformisában. Húszéves sem lehetett, de legalább negyvennek nézett ki. Haja hosszú, borostája ősz, szeme idegesen cikázott, mintha ezer poklot járt volna meg. Ez az ember a múlt látomása, a rossz múlté, amit mindenki el akar felejteni.

A lábatlan veterán a csajkáját lóbálta; alamizsnát koldult. Franz a zsebében kotorászott, élelmiszerjegyet dobott az üres edényben. Mint mindig, amikor találkozott ezzel a veteránnal, elgondolkodott, vajon ezért ül-e ez az ember mindig ugyanazon a padon. A veterán soha nem mondott köszönetet, nem is mosolygott. Csak komoran nézett Franzra. És Franz egy pillanatig örült, hogy a földi harcok fölé emelkedhetett. Hat év közelharc, és a szövetségesek hadifogolytáboraiiban töltött hónapok után rengeteg veterán került olyan nehéz helyzetbe, mint ez a koldus: fásult, megtört emberek lettek. De ők voltak a szerencsések. Akik szovjet fogságba kerültek, még nem tértek vissza.

Franz megtapogatta zsebében lapuló ebédjét: két szelet zabkenyér. Nem volt túl büszke, hogy élelmiszersomagot fogadjon el a győztesektől. Az élelmiszersomag napi nyolcszáz kalóriát jelentett: a túlélést. Franz pilótaként kitűnő ételmezést kapott; ez a hagyomány az első világháborúban kezdődött, amikor a pilóták a hadsereg arisztokratái voltak, akiknek jól kell élniük, ha már fájdalmas halált kell halniuk. A második világháborúban a jó ételmezés a munka külön kedvezményének számított, mert nincs az a pénz, amivel rá lehetne venni az embert, hogy azt tegye, amit a pilóták tettek. A háború alatt Franz pezsgős vacsorákat élvezhetett, konyakot, ropogós héjú kenyeret, kolbászt, hideg tejet, friss sajtot, friss vadhúsból készült ételeket kaphatott és annyi csokoládét, cigarettát, amennyit akart. A háború után Franz elfelejtette, milyen érzés jóllakottnak lenni.

A téglagyárnál is munkások hosszú sora állt. Franz felnyögött. Hosszú sor állt a járdán. Manapság a téglát nem kellett hosszan szállítani, hogy felhasználják; elég volt egy-két háztömbnyire vinni, így a város közepén létesítettek téglagyárat.

A sorban sokféle ember állt. A tégláégetés és -szállítás kemény munka. Ahogy Franz közeledett feléjük, a csizmáját mustrálták. Úgy tett, mintha nem venné észre. Nem akart mást,

csak elvegyülni a tömegben. Innen egyórányi távolságban, a kis Amberg városában született, ahol most anyja és barátnője él. Együtt laknak. Franz próbált visszamenni oda a háború után, beilleszkedni, de az emberek tudták, hogy vadászpilóta volt, és felelőssé tették az ország pusztulásáért. „Ti pilóták kudarcot vallottatok! Ez itt miattatok van! – kiáltották rá többször is. – Nem védtétek ki a bombázásokat!” Ezért Franz úgy határozott, hogy Straubingban kezd új életet, ahol idegen volt. Hiába. Straubing lakossága ugyanúgy neheztelt a vadászpilótákra, mint mindenki más Németországban. A vadászpilóták egykor nemzeti hősöknek számítottak. Most az ellenséges tekintetek egy más valószínűságot tükröztek. A vadászpilóták lettek a nemzet gazemberei. Franz elfordult a vádló tekintetektől.

Két amerikai katona sétált végig az utcán német lányokkal. Fényes nappal ezt biztonságban megtehették. Éjszaka valószínűleg megtámadták volna őket. A lányok fáztak és éheztek, mint mindenki más, de választhattak: német férfival randevúznak és éheznek, vagy amerikaival, akitől kávé, vaj, cigarettát és csokoládét kaphatnak. A világ leggazdagabb nemzetének kamaszos győztesei mellett Franz és a sorban álló német férfiak férfiatlanak érezték magukat. „A férfiak a hazáért estek el, a nők lefeküdtek cigarettáért” – szolt a korabeli keserű német mondás.

Végül a sor lassan megindult és Franz ott állt a téglagyárban felállított faasztal előtt. Az asztal mögött az üzemvezető ült, kopasz, szemüveges ember. Mögötte munkások raktak vörös téglákat halomba és talicskával hordták a téglát. Franz átadta a papírjait az üzemvezetőnek, aztán a csizmájára nézett, remélve, hogy az még nem vette észre. Franz papírjaiban az állt: „főhadnagy, pilóta, légierő.” A háború végén Franz megadta magát az amerikaiaknak, akik vadásztak rá, mert Németország egyik legjobb pilótája volt, az ország legmodernebb repülőgépeit vezette. Az amerikaiaknak szükségük volt a tudására. Franz együttmű-

ködött velük, ezért fogvatartói olyan elbocsátó dokumentumot adtak neki, amelyben az állt, hogy szabadon utazhat és vállalhat munkát. Azért engedték el, mert tiszta volt a múltja: soha nem volt a Nemzeti Szocialista Párt tagja, nem tartozott a nácik közé.

– Szóval maga pilóta és tiszt volt? – kérdezte az üzemvezető.

– Igen, uram – felelte Franz szemlesütve.

– Bombázó?

– Vadászpilóta – felelte Franz. Tudta, hogy a férfi gyötörni akarja, de nem fog hazudni neki.

Mögötte a sorban állók összesúgtak.

– Tehát egy vadászpilóta most fizikai munkával akarja öszszepiszkolni a kezét? El akarja takarítani a romhalmazt, amit okozott?

– Csak dolgozni akarok, uram.

Az üzemvezető a romokban álló városra mutatott, és azt mondta, amit Franz már ezerszer hallott:

– Nem védték ki a bombázásokat!

Franz az ajkába harapott és megint csak azt mondta:

– Csak dolgozni akarok, uram.

– Keressen munkát máshol!

– Szükségem van erre a munkára, uram. – Közelebb hajolt az üzemvezetőhöz. – Gondoskodnom kell a családomról. Keményen fogok dolgozni; keményebben, mint bárki más.

A mögötte állók felmordultak, közelebb húzódtak.

– Menj már! – kiáltott egy hang a háta mögül.

Valaki meglökte:

– Feltartod a sort!

Dühösek voltak az elvesztett háborúért. Dühösek voltak azért, mert Hitler félrevezette őket. Dühösek voltak azért, mert most egy másik ország megszállta az országukat. De ezt a Franz körül állók egyike sem ismerte volna be. Bűnbak kellett nekik, és éppen egy vadászpilóta állt előttük.

– Tűnjön innen! – mordult az üzemvezető Franzra. – Maguk náciak már így is elég bajt csináltak.

Náci; a szó hallatán Franz szeme összeszűkül a haragtól. A „náci” lett az új szitokszó, amit a németek az amerikaiaktól tanultak. Franz nem volt náci. A náciakat Franz „a párt” embereiként ismerte; a Nemzeti Szocialista Párt emberei hataloméhes politikusok és bürokraták voltak, akik az erőszakos, kiábrándult emberekre hivatkozva átvették a hatalmat Németországban. Nem lett volna szabad hatalomra kerülniük. Csak az 1933-as választás után sikerült nekik, amikor tizenkét párt versengett a parlamenti helyekért. Minden párt bizonyos százalékot kapott, de egyik sem szerzett többséget. A végén azonban a Nemzeti Szocialista Párt kapta a legtöbb szavazatot; a német választók 44%-a szavazott rájuk. Ez a 44% elég parlamenti mandátumot adott a nácioknak és vezetőjüknek, Adolf Hitlernek, hogy végül magához ragadja a hatalmat és diktatúrát építsen ki. Nem sokkal később Hitler és a náciak eltörölték a választásokat és a magukén kívül betiltottak minden politikai pártot. A náci párt lett „a” párt. Hitler és a Párt úgy vette át az ország feletti uralmat, hogy 56% ellenük szavazott.

Franz érezte, hogy a füle mögött forrósodik a bőre. 1933-ban még csak tizenhét éves volt, túl fiatal ahhoz, hogy szavazzon, de a szülei a Párt ellen voksoltak. Franz nagykorúsága után sem lépett be a Pártba. A Párt tönkretette az életét.

– Nem vagyok náci! – mondta az üzemvezetőnek. – Csak munkát akarok.

– Légy férfi és húzz el innen! – kiáltotta valaki sorból, a háta mögül.

Mások lökdösték.

– Szálljanak le a hátamról! – kiáltott rájuk Franz, vállát mozdítva. Semmi sem dühítette jobban, mint az, ha valaki túl szoroson mögéje áll. Vadászpilóta túlélési ösztöne volt, hogy fél-

jen mindentől és mindenkitől, aki hátulról, „hat óra irányból” közelít. Franz jól tudta, hogy ha hátrafordul, ha szembenéz a dühös férfiakkal, abból csak verekedés lesz, ezért kerülte a szemkontaktust a körülötte állókkal.

Az üzemvezető a falra rögzített telefonért nyúlt. A vonal a betört ablakon át az utcára vezetett. Telefonált, aztán közölte a munkásokkal.

– Jön már a rendőrség.

– Kérem, ne – szólt Franz. – El kell tartanom a családomat.

Az üzemvezető visszaült, kezét karba fonta. Franz levette a sapkáját, megmutatta homlokán azt a heget, ami az 50 kaliberes amerikai fegyverből kilőtt golyó okozta seb után maradt 1944 októberében. A golyó átütötte a vadászgép páncélozott üvegét. Franz a hegre mutatott és azt mondta:

– Ne bosszantson fel!

Az üzemvezető nevetett. Franz erre a zsebébe nyúlt és egy darab papírt csapott az asztalra. Orvosi igazolás volt egykori repülőorvosától, aki leírta, hogy Franz fejsebe és az annak következtében elszenvedett agysérülés „nem szokványos” viselkedést eredményezhet. A valóságban Franz nem szenvedett agysérülést, csak a koponyacsontja tört be. Az orvos ezzel „megúszhatod a börtönt” szabadulólevelet adott neki gyakorlatilag mindenért, amit Franz helytelenül tesz vagy mond.

Az üzemvezető elolvasta az igazolást, és összegyúrte.

– Menlevél a gyávaságra.

– Magának fogalma sincs, mit csináltunk! – mondta Franz, kezét ökölbe szorítva. Látta, ahogy vadászpilótatársai bátran harcoltak, míg meg nem haltak. És meghaltak, egyik a másik után. Miközben a Párt vezetői „gyávának” nevezték őket, és a pilótákat hibáztatták azért, hogy német városok pusztultak el. A valóságban Franznak és pilótatársainak esélye sem volt a szö-

vetségesek ipari fölényével és végtelen sok repülőgéppel szemben. A második világháborúban bevetésen részt vett huszonnyolcezer német vadászpilóta közül csak ezerkétszázan éltek túl a háborút.

Franz közelebb hajolt az üzemvezetőhöz, súgott valamit a fülébe.¹ A férfi hátradőlt székében és azt mondta:

– Tessék, próbálja csak meg!

Franz egyetlen mozdulattal galléron ragadta a férfit, átrántotta az asztalon és a szeme közé csapott.

Az üzemvezető egy iratszekrénynek esett. Munkások ragadták meg Franzot, a földre gyűrték. Együkük a bordái közé rúgott. Egy másik a veséjébe csapott. Fejét a földre nyomták.

– Fogalmatok sincs! – üvöltötte Franz, a padlócsempéhez szorult arccal.

HÁROM NÉMET RENDŐRTISZT érkezett, sípjukba fújtak, hogy eloszlassák a tömeget. A munkások felemelték térdüket Franz hátról. A rendőrök talpra rángatták. Erősek, jól tápláltak voltak; amerikai koszton éltek. Franz legszívesebben elfutott volna, de nem menekülhetett.

Az üzemvezető könnyes szemmel adta elő a rendőröknek, hogy Franz soron kívül munkát követelt és nem volt hajlandó távozni. A dühödt tömeg igazolta az üzemvezető állításait.

Franz tagadta a vádakat, de tudta, mikor veszített a helyzet. Lecsukják. De vissza kellett szereznie a papírjait. Franz jelezte a tisztnek, hogy az üzemvezető nem adta vissza a papírjait.

A tiszt intett a másik két rendőrnek, hogy vezessék el Franzot.

– Várjanak! Az orvosi papírom még nála van! – tiltakozott Franz.

¹ Franz pontosan emlékezett, mit mondott az üzemvezetőnek: „Nézze, nekem van itt egy luk, és ha nem hallgat el, nem állok jól magamért.”

Az üzemvezető ekkor átadta azt is. A rendőrtiszt kisimította a papírt, felolvasta a másik két rendőrnek: „...légi csatában elszenvedett fejsérülés.” A tiszt zsebre tette Franz mindkét papírját.

– Attól még velünk jön.

Franz tudta, hogy az ellenállásnak nincs semmi értelme. A rendőrök magukkal vonszolták a munkások sora mellett az utcára. Franz gyötrő félelemmel gondolt a következményekre: *Hogyan találok munkát, ha priuszom lesz? Mit mondok a barátnőmnek és anyámnak? Hogyan gondoskodom róluk?*

Kimerült a tömeg elleni küzdelemben, teste fájt a veréstől; erőt vett rajta a bánat. Franz teste elernyed, ahogy a rendőrök elvonszolták. Nehéz fekete pilótacsizmájának orra a bombázástól kifordult kockakövek élén súrlódott.

SASSZÁRNYON SIKLANI

TIZENKILENC ÉVVEL KORÁBBAN, 1927 NYARÁN, DÉL-NÉMETORSZÁGBAN

A KISFIÚ ÁTSZALADT a legelőn; lábán kis barna cipő. A magasan szálló, faszervezetű vitorlázórepülőt nézte, ahogy a pilóta a levegőbe emelte a gépet. A kisfiú vastag bajor térdzoknit, zöld térdnadrágot és rövid ujjú fehér inget viselt. Kitárt karokkal szaladt.

– Szállj! Szállj! Szállj! – kiáltotta és integetett a pilótának.

A vitorlázógép olyan volt, mint egy dinoszaurusz csontváza; drótok feszítették a géptestet. Harminc méterrel a legelő fölött szállt, nyomában leffegő repülővászson hangja maradt. A kisfiú követte a vitorlázógépet a legelő széléig. Aztán nem tudott tovább menni. Megállt. Nézte, ahogy a szerkezet egyre kisebb lesz, ahogy távolodik Bajorország hullámzó dombjai fölött.

A vitorlázógép elsuhant egy teheneket legeltető pásztor fölött. A gépben egy idősebb fiú ült, vesszőből font pilótaülésben, amit a gép testén végigfutó sítalpszerű gerincre rögzítettek. Nem volt szélvédő, sem műszerfal, és a fiatal pilótát csak a vállánál rögzítette biztonsági heveder a spártai repülőszerkezethez. Né-

hány perccel később a pilóta befordította a gépet landoláshoz. Egy mésszel fehérre festett, kitaposott fűcsík felé vette az irányt, ahol már sok landolás történt. A leszállópálya közelében levő hegyen alacsony, széles pajta állt, ahol a fiatalok és a vitorlázórepülő-klub felnőtt oktatói lassan asztalt bontottak a pikniken. A kisleány a pajtánál állva várakozott. Kezében kurta karimájú tweedkalapot tartott. A pilóta háromszáz méterről százötvenre süllyedt, aztán hetvenre, majd három huppanással simán földet ért. A pilóta letette a lábát, nehogy felboruljon a gép, ahogy a kisleány odafutott és a szárny alá bújt. A kisleány a tizenkét éves Franz Stigler volt. A pilóta Franz tizenhat éves bátyja, August.

Franz a pilótafülke mellett állt, ahogy August kikapcsolta fehér biztonsági hevederjeit. August a földre lendítette a lábát és gondosan leengedte a gépet; a szárnyvégén támaszkodott. Franz átadta a kalapot Augustnak, aki levette szemüvegét és fejébe nyomta a kalapot, mint mesterpilóta a hajnali őrzőjárat után. August ugyanolyan öltözetet viselt, mint Franz; térdzoknit, térdnadrágot, keskeny gallérú fehér inget.

A fivérek igazi bajorok voltak: szemük, hajuk barna, arcuk ovális. August arca hosszabb és nyugodtabb volt, mint Franzé. August fegyelmezett puritán volt, mélyen gondolkodó, és gyakran viselt szemüveget. Franz nagyon fiatal, arca kissé puffók; csendes modorú, bár könnyen elmosolyodott. August igazi neve Gustel Stigler volt, de ő jobban szerette, ha az August néven szólították. Franz teljes neve Ludwig Franz Stigler, de csak Franznak nevezték, ami bosszantotta a fiúk erős, erélyes, mélyen vallásos anyját. Apjuk engedékeny ember volt; hagyta, hogy a fiúk úgy szólítsák egymást, ahogy akarják.

Franz dicsérte August repülését, elmondta, mit látott, mint ha August nem lett volna ott. August azt mondta Franznak, örül, hogy figyelt, mert most ő következik. A vitorlázórepülőklub másik nyolc tagja a fivérek köré gyűlt, segítettek felvinni

a gépet a közeli hegyre, a lapos felszállópályához. August volt a legidősebb, a fiúk vezetője.² Voltak köztük kilencévesek is, akik még nem repülhettek. De ezen a napon a tizenkét éves Franz rajta volt a repülők listáján; ő lehetett a klub legfiatalabb pilótája.

A vitorlázórepülő-klub két felnőtt tagja követte a fiúkat a hegyre. A férfiak nehéz fekete gumiszalagot cipeltek, amivel a repülőt elindítják. Az egyik felnőtt Franz apja volt, szintén Franz. Sovány férfi volt, vékony bajszú, kerek szemüveges, a szemüveg szára nagy fülén támaszkodott. Megölelte Augustot és segítette Franznak beülni a szűk, kosárszerű pilótaülésbe. A másik felnőtt Josef atya volt, katolikus pap, a fiúk tanára, az ötödik-nyolcadik osztályt tanította a bentlakásos katolikus iskolában. Josef atya az ötvenes éveiben járt, halántéka ősziült. Arca markáns, kék szeme barátságos. Amikor Josef atya repült, fekete reverendáját és papi fővegét fehér ingre és hegymászónadrágra cserélte. Nyakából nagy fakereszt lógott. Josef atya körbejárta a vitorlázórepülőt, ellenőrizte a felületet. Mindkét férfi német pilóta volt az első világháborúban. Franz apja a felderítőknél szolgált. Josef atya vadászpilóta volt.

Mindkét felnőtt jellemzően lebecsülte a háborúban tett szolgálatait. A pilóták magasan lévő nézőpontjából látták a frontvonalak közti sáros hullahalmokat. Amikor Németország elvesztette az első világháborút, a két férfi elvesztette a munkáját. A versailles-i békeszerződésben a győztesek: Franciaország, Nagy-Britannia és az Egyesült Államok kikötötték, hogy a német légierőt fel kell számolni és a haditengerészetet le kell szerelni. Németország kénytelen volt lemondani tengerentúli gyarmatairól, tűrni, hogy külföldi csapatok elfoglalják nyugati területeit és 132 milliárd német márka háborús jóvátételt kellett fizetniük (mai értéken 400 milliárd dollár). A háborús jóvátétel

² „Ő volt a legjobb vitorlázópilótánk – idézi fel Franz. – Testvérek voltunk és a legjobb barátok.”

megfizetése mély gazdasági válságba taszította Németországot, jóval az 1929-es nagy gazdasági világválság előtt.

Franz apja és Josef atya azért alapították a vitorlázórepülő-klubot, hogy megtanítsák a fiúknak az egyetlen jó élményt, amiben a háború folyamán részük lehetett: a repülést. Amikor a klubot megalapították, egyiküknek sem volt elég pénze, hogy vitorlázórepülőt vásároljon a fiúknak. Franz apja lovakat tenyésztett egy közeli birtokon. Josef atya a hadsereget hagyta ott a papi hivatásért. Azt mondták a fiúknak, hogy ha meg akarnak tanulni repülni, maguknak kell vitorlázórepülőt építeniük. August, Franz és a többi fiú iskola után hónapokig járt fémhulladékot gyűjteni; ennek az árából vásárolták meg egy Stamer Lippisch tanulógép tervrajzát. Josef atya pajtát ácsolt nekik egy hegyen, Ambergtól nyugatra. Amberg, az ősi, gyönyörű bajor város volt az otthonuk. Hétféteken és ünnepnapokon a fiúk abban a pajtában kezdték építeni a vitorlázórepülőt. Előbb a fát és a vásznat szerezték be. Egy évig tartott, míg a tervrajzok alapján megépítették a repülőszerkezetet. Miután készen lett, következtek a biztonsági ellenőrzések. A Közlekedési Minisztériumból ellenőrök jöttek, a fiúk addig nem szállhattak fel a géppel, amíg a hatóság mindent rendben nem talált. Aztán megjött a határozat. A fiúk jó munkát végeztek, megkapták a felszállási engedélyt.

Magasan a hegytetőn Franz becsatolta magán a biztonsági vászonhevedereket, amelyek az üléshez rögzítették. Két fiú tartotta a gép szárnyait, nehogy felbillenjen. Franz apja a gumikötélet a gép orrának kampójába akasztotta, közel ahhoz a ponthoz, ahonnan a landolótalp íve kezdődött. Josef atya és a többi fiú a kötél végeit fogták, mindkét oldalon hárman. August letérdelt Franz mellé. Vállára tette kezét és felszállás előtti jó tanácsokat adott.

– Tíz méternél ne emelkedj magasabbra és ne próbálj fordulni. Csak érezd a repülést, aztán landolj.

Franz bólintott, túlságosan félt, hogy beszéljen. August ezután elfoglalta helyét a kötélnél.

Apja is figyelmeztette:

– Landolj, mielőtt eléred a mező végét.

Franz megint bólintott.

Az apa ekkor elfoglalta helyét a gép farkánál és belekapaszkodott. Ő volt a legerősebb férfi, természetes, hogy ő lett a horgony. Előrekiáltott Josef atyának és a többieknek, hogy feszíthetik a gumikötelet. Erre elindultak lefelé a hegyről V alakban úgy, hogy a vitorlázógép volt középen; a kötélfeszítés megkezdett.

Franz felemelte a lábát a földről, az oldalkormányrúdra helyezte kis talpát. Megragadta a vezérműdobozból a combja között kiemelkedő botkormányt. A botkormány drótokhoz volt rögzítve, amelyek a szárnyakig és a farokig húzódtak; azokkal lehetett irányítani a gépet.

Josef atya és a fiúk minden erejükkel húzták a kötelet. Az erős gumi remegett az energiától.

– Rendben, Franz! – kiáltott Josef atya hátra. – Háromra felszállás! – Franz intett. Szíve a torkában dobogott. Josef atya számolt:

– Eeeegy! Kettőőő! Háááárom!

A kötelet fogók egyszerre megindultak, rohantak lefelé a hegyről. A kötélfeszítés a rugalmas energiától, és Franz apja elengedte a gép farkát.

Franz meglódult előre, aztán rögtön egyenesen felfelé. Valami nincs rendben. A fokozatos, egyenletes felszállás helyett a vitorlázógép rakétaként lendült előre; harminckilós utasát a nap felé repítette.

– Nyomd! – üvöltött Franz apja. – Nyomd előre!

Franz előrenyomta a botkormányt. A gép egyenesbe jött, aztán orral lefelé zuhant a föld felé. Franz megdermedt a féle-

lemtől. *Recss!* A gép orra a földbe fúródott. A szerkezet szárnyai Franz feje fölött csapódtak a fűre.

Franz apja, bátyja, Josef atya rohantak a géphez. A többi fiú döbbenetben állt. Biztosra vették, hogy Franz halott. Csak annyit láttak, hogy a szárnyvégek és a farok a levegőben áll.

A két férfi a szárnyánál fogva felemelte a gépet és Franz, még az üléshez rögzítve, kissé előrebukott. Kábán hebegett. August kioldotta a szíjakat és a kis Franz ernyedte testét kiemelte az ülésből. Franz lassan kinyitotta a szemét. Kába volt, de sértetlen. Az apa sírva ölelte magához fiát.

– Az én hibám, nem a tiéd! – Aztán Josef atyához fordult: – A gépet nagyobb testsúlyú pilótára terveztük. Elfelejtettük kompenzálni a súlyt.

Josef atya egyetértően bólintott. Néhány perc múlva Franz kissé imbolyogva bár, de saját lábán sétált el a roncsból. August támogatta. Egyszerre volt meg az első repülése és az első balesete.

– Elég jól csináltad – mondta August vigyorogva. – Nem szálltál tíz méternél magasabbra és nem próbálkoztál fordulóval.

A GÉP JAVÍTHATÓ VOLT, így a fiúk úgy dolgoztak rajta, ahogy építették. Minden hétvégén kihúzták a vitorlázógép szárnyát a pajtából és a fűben felállított fűrészbakokkal alátámasztva kicserélték a törött részeket. Franz feladata az volt, hogy újrarakassa a szárny bordázatát; az idősebb fiúk precízebb munkát végeztek; bordákat szabtak és a helyükre illesztették őket. Franz bőségesen bekente ragasztóval a fa eresztékeiket; arra gondolt, hogyha mindent beken, akkor egyetlen rész sem marad majd ki. Ekkor érkezett az apja, hogy megnézze, hogyan haladnak. Amikor Franz munkájához ért, hosszan és tünődve nézte az eresztékek alól kilátszó ragasztógöböket. Franz büszkén hátralépett.

– Egy kissé elázott, nem gondolod? – jegyezte meg az apja.

– Mindenhol bekentem, semmi sem maradt ki.
– Lehet, de ragasztó van olyan helyeken is, ahol nem kéne lennie.

– Nem számít. A vászon eltakarja.

– Mindig azt tedd, ami helyes, és pontosan úgy, ahogy tenni kell; akkor is, ha senki nem látja.

Franz elismerte, hogy túl sok ragasztót kent fel, és az egész tiszta ragacs, de nem látta be, hogy ezzel bármi gond lenne.

– Senki sem tudja, hogy ilyen.

– Hozd helyre – tanácsolta az apja. – Mert lehet, hogy senki nem látja, de te tudod.

Aznap és még sok további napon, amikor a többi fiú szünetet tartott a munkában és fociztak, Franz folytatta a munkát. Véresre dörzsölte az ujját, miközben a felesleges ragasztót smirgivel ledörzsölte. Tökéletesen simára csiszolta mind a huszonvalamennyi merevítőbordát. Amikor a fiúk újra vászonnal borították be az elkészült vázszerkezetet és lakkal vonták be a vásznat, ami örökre lezárta a gép szárnyának vázát, senki nem vette észre Franz csodálatos munkáját; csak az apja és ő.

Hónapok múltak el, mire Franz – homokzsákkal a derekán – a levegőbe emelkedhetett. Ezúttal siklott, szállt, harminc méterrel a bajor föld felett. August lent futott, intett Franznak, hogy menjen tovább. Franz látta, hogy a gép szárnya megfeszül, hajlik a turbulenciában. Kelet felé nézve látta a kanyargó Dunát. Dél felé az Alpok előhegyeit. Nyugat felé rengeteg erdőt látott, így erős fordulót vett, hogy elkerülje. A folyó és az erdő felett nincsenek felfelé vivő meleg légáramlatok, ezt minden vitorlázópilóta tudja; mezők és hegyek felett kell siklani, ahol a légáramlat emeli a gép szárnyát. Franz megérezte a felfelé ható légáramlatot és madarakat látott maga fölött. Spirálban emelkedtek. August azt mondta:

– A sasok tudják, hol van a jó levegő. Kövesd a sasokat!

TOLLPIHE A SZÉLBEN

ÖT ÉVVEL KÉSŐBB, 1932 ŐSZE, AMBERG KÖZELÉBEN

FRANZ A KÓPADON VÁRT. Nem sokkal korábban ebédeltek; a katolikus bentlakásos iskola magas falai vették körül. A falak fölött leveles fák magasodtak, sötétebb árnyékot vetve. A folyosókon szerzetesek siettek barna habitusban. Franz az iskolai egyenruhájában volt, de sűrke nadrágja fűfoltos, fehér inge piszkos és gyűrött. A gyermekkori pufókság leolvadt arcáról, felfedve sovány, erős állkapcsát. Egyik füle dagadt, vörös volt.

Anyja, Anna íratta be ebbe az iskolába. August már egyetemista volt, hamarosan tanár lesz; ezért Franzot papi pályára szánta. Az volt a vágya, hogy legyen egy pap vagy szerzetes a családban és Franznak nem volt ellenvetése. Szerette az anyját és nagy becsben tartotta a hitet. Úgy tervezte, ha a középiskolát befejezi, a papi szemináriumban folytatja tanulmányait. E terv útjában egyetlen akadály állt. Barátnője volt. Titokban. Egészen eddig volt titok.

Josef atya fekete reverendát viselt; a padhoz közelített, amelyen Franz ült. Az atya arcán szokatlan szigorúság ült. Már csak

hat hónap volt az érettségiig, ám Franz tudta, hogy a kicsapás veszélye fenyegeti. Josef atya az alsóbb éveseket tanította, és bár Franz már nem az ő diákja volt, máskor is a védelmére kelt már, amikor szélmentes napokon kiszökött vitorlázórepülni. Ám ez most más. Franz ebédidő alatt szökött ki, és az utca végében levő serfőzdébe ment. Észrevétlenül visszajuthatott volna az iskolába, ám a serfőző mester elkapta a bokorban a lányával. A serfőző mester tagbaszakadt ember volt; Franzot a fülénél fogva rángatta vissza az iskolába, míg tartott az ebédidő.

Josef atya tudta, hogy Franz jó tanuló, szüleinek és Istennek engedelmes gyermeke. Vasárnaponként az otthonától hetven kilométernyire a regensburgi Szent Péter katedrális fiúkórusában énekelt. Az iskolai szentmiséken ministránsfiúként szolgált.

– Ideje férfiként viselkedned – szólt Josef atya. – Egy leendő pap nem osonhat ki csak így.

– Igaza van, atyám – felelte Franz; fejét szégyenkezve hajtotta le.

– A férfi gondolkodik, és úgy cselekszik. Mert tudja, hogy számadással tartozik Istennek.

Franz bólintott.

– Biztos vagy benne, hogy pap akarsz lenni?

– Azt hiszem, atyám.

– Én nem hiszem, hogy pap akarsz lenni. Anyád akarja, hogy pap legyél. Te mit szeretnél kezdeni az életeddel, Franz?

– Szeretnék minden nap repülni – felelte Franz hirtelen.

– Akkor tedd azt. Anyád majd megbékél.

KÖZEL ÖT ÉVVEL KÉSŐBB, 1937

A BMW csillagmotor tompa morajlása jelezte a Ju 52 repülőgép érkezését a müncheni repülőtér elegáns Lufthansa terminálján.

Az utasok egyenként léptek be az épületbe; a nők bundában és széles karimájú kalapban, a férfiak puhakalapban, háromrészes öltönyben. Mögöttük fehér köpenyes hordárok, kesztyűs kezükben a poggászok. Szivarfüst, pomádé, és francia parfüm illata szállt a levegőben; a közeli várócsarnokból vidám zongoramuzsika hallatszott a forgalom zaján túl. Ilyen volt az élet Németországban a nagy válság után az 1930-as években. Az újjáéledt optimizmus és terjeszkedő hatalom időszakában a repülőgép, mint az autópálya, a nemzeti büszkeség és a szebb jövő ígérete volt.

Lufthansa légikisasszonyok haladtak a tömegben; frizurájuk makulátlan, szoknyájuk tengerészkék, blúzuk virágos gallérú, kis kalapjuk elegáns. Volt, aki elhagyta a terminált, mások a beszállókapuk felé igyekeztek. Mindenféle európai nemzet pilótái jártak ki-be. Köztük volt a már huszonkét éves Franz Stigler, a Lufthansa pilótája. Sárga kezelőcsíkos tengerészkék öltönyében, bíborvörös nyakkendővel, mellén fénylő aranszárnyjelvénnel Franz a légitársaság egyik kiemelt pilótája volt. Hosszú utat tett meg a Josef atyával folytatott sorsfordító beszélgetés óta.

Érettségi után repülőmérnöknek tanult a würzburgi egyetemen, két és fél órányi útra ambergi otthonától. Szerette az egyetemet, a tanulmányait, de megint bajba került. Egy napon órák után egy barátja félrevonta és meghívta, vegyen részt egy titkos diákkör gyűlésén. Franz eleget tett a meghívásnak, és azt találta, hogy a csoport egy földalatti párbajklub, ahol a fiúk éles kardokkal vívtak. Arcukat és nyakukat maszkkal védték, hosszú ujjú inget viseltek és kesztyűt, de a kardok attól még igaziak voltak. A szabályok egyszerűek: kardéllal szabad találatot bevinni, de kardheggyel szúrni nem. Franz azért csatlakozott hozzájuk, mert tetszett neki a gondolat, hogy lovagosdit játsszanak. A fején kapott néhány találatot, de az arcán soha.

Franz nem tudta, hogy a katolikus egyház kiadott egy ediktumot, amely tiltotta a párbajozást. Amikor a klubot felfedez-

ték, őt is elkapták. Az egyházi hatóságok kiközösítették. Nem az ediktum bántotta, hiszen az egyház politikájának része volt. Hite töretlen maradt. De szégyellte magát az anyja előtt, mert megtudta, hogy hat egymást követő vasárnapon olvasták fel hangosan a nevét a kiközösítettek között a regensburgi katedrális szentmiséjén.

Miután ezen a felzaklató epizódon túltette magát, Franz csak és kizárólag céljára, a repülésre koncentrált. Hétvégenként pilótakiképzésen vett részt a helyi repülőtéren. „Polgári Pilótaiskola” volt a tanfolyam neve, és az oktatók díjmentesen megtanították, hogyan kell motoros gépeket vezetni. A kormány fizette az oktatást, mert pilótákra volt szüksége. Franznak választania kellett, hogy az iskolapadban ülve a repülésről tanul vagy gépet vezet; az utóbbit választotta. Befejezte pilótakiképzését. Amikor Európa legnagyobb légitársasága, a Lufthansa, munkát ajánlott neki, Franz kapva kapott a lehetőségen.

Négy évet töltött a légitársaságnál, ezalatt kétezer órát repült. Munkája nem volt tipikus. Nem kereskedelmi járatokon szolgált; nemzetközi útvonal-berepülő navigátor volt. A leggyorsabb és a legbiztonságosabb útvonalat kellett megtalálnia Berlin és London, az Alpokon túl Róma és Barcelona között. E hosszú utazások során Franz menetnaplója betelt határellenőrzési pecsétekkel és repülési adatokkal. A légiközlekedés aranykorában, amikor zeppelinek, hárommotorosok és hidroplánok rótták az eget, Franz nem is lehetett volna boldogabb.

Ám ezen a napon, amikor Franz a reptéren haladt, át az art deco csarnokokon, a Német Légierő egy tisztje intett neki és elindult feléje. A tiszt hasonló kékesszürke zakót viselt, de nyakkendője fekete volt, nadrágszíja barna és magas szárú fekete csizmába tűrt lovaglónadrág tartozott egyenruhájához. Két éve még nem is létezett Német Légierő. Ami azt illeti, tizenhét évig nem létezett. Aztán 1935-ben egy napon Hitler egy toll-

vonással felmondta a versailles-i békét és visszaállította a Német Légierőt, a Luftwaffét.

A tiszt hosszú, lepecsételt borítékot adott át Franznak.

– A parancsai – közölte komoran. – A hazának szüksége van a szolgálataira.

Franz sejtette, hogy egyszer eljön majd ez a nap.³ Ezért képezte ki őket a kormány ingyen. Miután a versailles-i békeszerződés megtiltotta, hogy Németországnak légierije legyen, a német kormány titokban rengeteg hozzá hasonló fiatal pilótát képzett ki, és támogatta a nemzeti légitársaságot, a Lufthansát, hogy az országnak legyenek képzett pilótái a légierő újraépítéséhez. A repülési útvonalak és idők adatsora, amelyeket Franz tapasztalt ki és jegyzett fel a Lufthansa számára, nyilván eljutottak a légierőhöz is.

A tiszt közölte Franzcal, hogy oktatópilótaként fog dolgozni. Az a feladata, hogy új pilótáknak megtanítsa, hogyan kell hosszú távú, eszközös repüléseket végrehajtani. A tiszt biztosította, hogy Franz civil marad. A légitársaság jelzésével repül a Ju 52-n, bár a küldetése a légierőt szolgálja. A tiszt arról is biztosította, hogy mindez a légitársaság tudtával és beleegyezésével történik.

- Hova fogok repülni?
- Szereti a spanyol útvonalakat?
- Ismerem őket.

Franz tudta, miért érdekli a légierőt annyira Spanyolország. Egy évvel korábban kitört a spanyol polgárháború a szocializmus felé hajló republikánusok és a fasiszmus felé nyitó nacionalisták között. Németország nem hivatalosan „önkénteseket” küldött a fasiszták oldalára harcolni.

³ „Nem mi döntöttük el, hogy belépünk a légierőbe – idézte fel Franz. – El-döntötték helyettünk.”

– Jó dolognak tartja úgy képezni pilótákat, hogy háborús övezetbe visszük őket? – kérdezte Franz.

– Lehet, hogy *ellátmányt* is visz a gépen – közölte a tisz. t.

Aztán Franzra nézett válaszáért. Franz bólintott. Elfogadta a megbízást. Tudta, hogy ebben soha nem is volt szabad akarata.

EGY ÉVEL KÉSŐBB, 1938 NYARA, NÉMETORSZÁG KELETI RÉSZÉ

Háromszáz méterrel a fák fölött ezüstsínű kétfedelű repülőgép, biplán repült az esti fényben a szinte érintetlen természet felett Drezda külvárosának közelében. A pilóták nyitott pilótafülkékben ültek, egyik a másik előtt. Az oktató elöl, a tanuló hátul. A repülőgép a szépség és a ronda funkcionalitás tökéletes házassága volt. Átjárta a szél, irányítórudai mindenfelé álltak. A futómű fixen rögzített. A gép törzse hosszú, ezüstös felület, rajta a Luftwaffe nagy fekete keresztje. Az elegáns ívű farkon volt egy kisebb, horgas kereszt, a Párt jelképe, a horogkereszt. A gép egy Heinkel 72-es „Kadét” gép volt, amit a légerő pilótakiképző gépnek használt.

Franz elöl, az oktatói helyen ült. Mögötte, a tanulóülésben egy tanítványa. Miután Franz sikeresen teljesítette spanyolországi küldetését, a légierő felkérte, hogy továbbra is képezzen pilótákat, így oktató maradt. Vissza akart menni a légitársasághoz, de már nem volt rá lehetősége; a Lufthansa átadta a Luftwaffénak. Új munkakörében a drezdai pilótaiskola vezető kiképző tiszte lett. Franz diákjait „kadétoknak” hívták, de ők voltak a kiválasztott legjobbak; néhányan közülük már tiszti rangot kaptak; akik még nem, a diplomával együtt megkapják tiszti kinevezésüket is.

Ezen az estén Franz szabad volt, de önként vállalta, hogy gyakorol egy kicsit egyik diákjával, aki nehezebben boldogult.

A fiú a húszfős osztály legrosszabb tanulója volt. Szürke vászon repülősisakja alatt markáns áll, de gyerekesen pufók arc látszott. Sötétkék szeme idegesen rebbent. A fiú neve Gerhard Barkhorn, de az osztálytermen kívül mindenki csak Gerdnek hívta. Kelet-Poroszországból származott, nagyon jó modorú fiú. A csendes, tizenkilenc éves Barkhorn elmondta Franznak, hogy egyszer majd vadászpilóta szeretne lenni. Franz ezt valószínűtlennek tartotta, de plusz órákat adott neki, hogy elérhesse célját.

Franz a B, vagyis második szinten oktatott. Az A szintű kiképzésben a pilóták, mint Barkhorn, megtanulták a repülés alapjait és negyven felszállás után egyedül is repültek. Franz feladata az volt, hogy öt hónap alatt tanítsa meg a kadétoakat a repülés finomabb manővereire, mint a távolsági repülés, a navigáció, a vészhelyzetek kezelése és a haladó műrepülés. A „B” iskola komoly próbatétel. Ha egy kadét innen kiesik, nem kap második esélyt, a gyalogságnál végzi. Németország még nem állt hadban, de mindenki érezte, hogy abba az irányba halad.

Repülés közben Franz azon tűnődött, hogyan sikerült Barkhornnak egyedül repülni. Ijedős volt, könnyen pánikolt. *Ez a srác szörnyű rossz pilóta* – gondolta Franz. – *Ki kéne rosz-tálni.* Franz már rájött, mi Barkhorn problémája. A fiatal kadét görcsösen gondolkodott. Ki kell kapcsolnia az agyát, ösztönből kell repülnie.

A He 72 gépekben nem volt rádió, így Franz hátrafordult, Barkhornra nézett.

– Nyugalom! – kiáltotta Franz a szelet túlharsogva. – Érezd a gépet az ülésben, a botkormányban, a zsigereidben. Felejtsd el az aggodalmadat!

Barkhorn bólintott, de Franz észrevette, hogy a manőverei továbbra is merevek maradtak. Kézmozdulatokkal jelezte neki, hogy visszaveszi az irányítást. Barkhorn a fejtámlának döntötte fejé; ez egyértelműen a bukás jele. Franz erős fordulóba vitte a

biplánt, észak felé repült, a reptér irányába. De nem landolt. Továbbrepült; az erdő mélyén megbújó több kis tó felett haladtak el. A fák között, az egyik tó partján faépületek sorakoztak. Franz bedöntötte a gépet, elrepült az épületek fölött. Ahogy megdöntötte a gép szárnyát, hogy jobban lássanak, Barkhorn vigyorgott. Az épületekből emberek szaladtak ki integetve. Mind meztelen. Barkhorn tudta, hogy a nudistatelepet látja. Az oktatók néha jutalomként elvitték erre a tanulóikat. Franz a lenyúlt a fülkébe, elővett egy tekerecs odakészített vécépapírt. Felszállás előtt Barkhorn is látta az ő fülkéjében levő vécépapírt, de azt hitte, arra az esetre van ott, ha valami gyakorlóreptéren kéne leszállniuk és a természet hívó szavának kéne eleget tenniük.

Franz visszafordult, újabb fordulót tett a nudisták fölött. Közvetlenül a tábor fölött átlendítette a vécépapírt a pilótafülke peremén. A nudisták hozzászórtak ehhez és biztatták gyerekeiket, kapják el a lebegő fehér papírcsíkot.

Barkhorn és Franz nevetett. Franz tett még egy kört a telep fölött, és az újabb átrepülés előtt dobó mozdulatot tett. Barkhorn értette a célzást; fogta a vécépapírt, kidobta, és nézte, ahogy a lebomló hosszú csík spirálvonalban száll a gyerekek felé. Aztán Franz visszafordult a bázis felé és a szárny megbillentésével elköszönt a nudistáktól, majd jelzett Barkhornnak, hogy vegye vissza az irányítást. Barkhorn figyelmét annyira elvonta a nevetés, hogy simán repült, mint egy született pilóta.

FRANZ SZERETETT REPÜLŐOKTATÓ lenni. Minden reggel, amikor bement az osztálytermébe, négy másik oktató munkáját kellett irányítania, akik négy-négy tanulót oktattak. A légierő engedte, hogy civil maradjon. A légierőnél szokásos őrnagyi fizetést kapta, és őrnagyi felelősségi köre volt. Franz jelentésétől, végső minősítésétől függött, hogy egy kadét megkapja-e a repülési engedélyt;

minél jobb értékelést adott, annál nagyobb esélye volt a fiatal pilótának, hogy további képzésben vehessen részt, egymotoros vagy többmotoros gépeken. Minden kadét egymotoros gépre szeretett volna kerülni, mert ez azt jelentette, hogy vadászpilóta lesz, míg a többmotoros gépek bombázók, teherszállítók vagy felderítők voltak. Franz végül jó minősítést adott Barkhornnak és az ifjú pilóta egymotoros gépre szóló kiképzésre került.

ÚJ MUNKAKÖRÉBEN FRANZNAK csak egy valami hiányzott: a katonai rang és az ezzel járó tisztelet. Mert civil volt. Bár tanulóinak többsége kadét volt, akikből egy napon majd tisztek lesznek, volt néhány tanulója, akik már évek óta a hadsereg kötelékében szolgáltak és elhatározták, hogy pilótaképzésen vesznek részt. Ők jelentették a legnagyobb kihívást Franznak. Egy napon Franz navigációórát tartott. Az egyik százados végig újságot olvasott a tanterem végében; egyáltalán nem figyelt az órára.

Franznak elege lett.

– Százados úr! – szólította. – Megtenné, hogy előrejön és hangosan olvassa fel nekünk az újságot, hogy mi is tudjuk, mi történik?

A százados összehajtotta az újságot, és a többiek előtt oda-sétált Franzhoz.

– Önnek nincs joga parancsot adni nekem. Ön csak egy civil.

Franz érezte, hogy a tarkója felforrósodik. Befejezte az órát, elküldte a diákokat és egyenesen az iskola parancsnokához, a vezérezredeshez ment.

A vezérezredes tagbaszakadt ember volt és kedvelte Franzot, mert Franz minden pénteken Münchenbe vitte az orvosához. Franz elmondta, mi történt az osztályban közte és a tiszteletlen százados között.

– Vegye elő a repülési naplóját – mondta a vezérezredes Franznak.

– Most írja a neve mellé azt, hogy „közlegény.”

Franz megtette, de értetlenül nézett a vezérezredesre.

– Személyesen gondoskodom a besorozásáról. Most már hivatalosan is a Luftwaffe tagja.

Franz szólni akart, de nem talált szavakat.

– Ami pedig az engedetlen századost illeti – szólt a vezérezredes –, szólhat neki, hogy csomagoljon.

Franz megtette. Eltávolította a századost az iskolából.

Másnap a százados megkereste Franzot, hogy tiltakozzon eltávolítása miatt; dühöngött, hogy egy közlegény tanácsolta el, és miatta nem lehet pilóta. Franz ekkor már a Luftwaffe kék egyenruháját viselte, fején csákó, zakóján vörös hajtóka, övcsatja ezüst, csizmája fekete.

– Ha ön századosként nem tudja, hogyan kell viselkedni – felelte Franz –, hogyan lehetne önből jó pilóta?

A százados átkozódva vonult el málhástól az iskolából.

Franz úgy találta, hogy új rangja megoldotta a problémát, de közlegényként korlátozott volt a hatóköre. Néhány héttel később, miközben Münchenből tartottak hazafelé a vezérezredes megkérdezte, milyen érzés közlegénynek lenni. Franz azt felelte, hogy némiképp használt, de diákjainak nagy része őrnagy vagy százados, így még mindig lenézik. A vezérezredes jó hangulatban volt, így ott, a levegőben tizedessé nevezte ki Franzot.

1939 ELEJÉN EGY GYAKORLÓREPÜLÉS UTÁN a reptéren várta a kadét, aki Franz legkedvesebb tanítványa lett. Franz döbbenet látta, hogy bátyja, August áll előtte a kifutópályán. Franz tudta, hogy August anyjuk tiltakozása ellenére belépett a légierőhöz, de hihetetlenül kevés volt az esélye, hogy Franz keze alá adják kiképzésre.

Nem találkoztak, mióta a bátyja elment a kiképzőtáborba. August jó úton volt afelé, hogy tiszt legyen.⁴ Könnyen vezetett gépet egyedül és letette az A szintű vizsgát. Nyolc hónapot fog Franznál tölteni, hogy pilótaengedélyt kapjon.

Franz tudta, miért lépett be August a hadseregbe: minden fiatalember be fognak sorozni, és azzal, hogy önként lépett be, ő választhatja meg, melyik haderőhöz akar kerülni. Augustnak volt vesztenivalója. Jegyese egy bíboros unokahúga volt; anyjuk hozta össze ezt a házasságot. August diplomát szerzett, középiskolai tanárként dolgozott, ott volt a családja, az egyháza, a szabadsága.

– Miért kockáztatsz mindent? – kérdezte Franz.

August azt felelte, azért, mert biztos benne, hogy háború lesz és besorozzák. Ha mindenképpen harcolnia kell, inkább repülne.

A pártatlanság megőrzése érdekében Franz más oktatóhoz sorolhatta volna Augustot. De Franz egyáltalán nem törődött azzal, mit sugdos a többi kadét. Teherként nehezedett rá a gondolat, hogy egy napon a bátyja túlélése függhet attól, milyen kiképzést kap. Így Franz a saját diákjai közé sorolta bátyját. Hónapokig tanította Augustnak a műrepülés fogásait, a nagy magasságban való repülést és a vészhelyzeti protokollt.

A kiképzés idejének vége felé August azt mondta Franznak, hogy kétmotoros gépen szeretne repülni, ami lehetővé teszi, hogy élvezze a repülést; inkább nem a vadászpilóták gyors manővereit és ádáz küzdelmeit választja. Franz tudta, hogy Augustból hiányzik a gyilkos ösztön, amire egy vadászpilótának szüksége van, de Franz ezt a higgadtságot kifejezetten jó tulajdonságnak

⁴ August jogosult volt a tisztira, mert Franzal ellentétben ő befejezte egyetemi tanulmányait, diplomát szerzett, míg Franznak végig kellett járnia a ranglétrát. A Luftwaffe nem volt olyan rangérzékeny, mint a többi légierő, így alacsonyabb rangú pilóták és tizedesek is lehettek vadászpilóták.

tekintette. Már csak hetek maradtak, hogy együtt lehessenek. Franz plusz órákat adott Augustnak, hogy elsajátíthassa azokat a képességeket, amelyekre egy bombázógép pilótájának szüksége van: hosszú távú repülés, éjszakai repülés, vakrepülés (amikor csak a műszerekre támaszkodhatnak). Franz jobb kiképzést adott Augustnak, mint bármely más kiképző adhatott volna. Tökéletességet követelt.

August a záróvizsga előtt egyhetes eltávozást kapott. Úgy határozott, hogy hazamegy, és a menyasszonyával tölti ezt az időt. Péntek volt és Franz hosszú távú kiképző repülésre küldte a tanulókat; Augustnak térkép alapján kellett reptérről reptérre jutnia. Minden ponton le kellett szállnia és a repülési naplóját lepecsételtetni a toronyban szolgálatot teljesítő ügyeletes tiszttel, a feladat teljesítésének bizonyítékaul. Amikor August aztap este a többi tanulóval együtt jelentést tett, Franz észrevette, hogy egyik pilóta repülési naplójából hiányzik egy pecsét: a bátyjából. August ezt azzal magyarázta, hogy nem találta az ügyeletes tisztet, ezért pecsét nélkül távozott. Franz tudta, hogy a bátyja sietett. August ezt elismerte.

– A sietség a repülőgépen halálos lehet – közölte Franz.

Azzal a többiek előtt összetépte August szabadságlevelét és megvonta tőle az eltávozást. August döbönt volt és dühös. Franz utasította, hogy készítsen fel egy repülőgépet a reggeli gyakorlórepülésre. August engedelmeskedett; duzzogva hagyta el Franz irodáját.

A két fivér felszállt; Franz ült elől, August hátul. Azt a feladatot gyakorolták, amit August a legkevésbé szeretett: a vakrepülést. Nem sokkal a felszállás után Franz parancsot adott Augustnak, hogy „csuklyát felhúzni”. August meghúzott egy kart, mire fekete ponyva borult pilótafülkéjére; csak a műszereket látta. Franz még egy kis ideig vezette a gépet, hogy összezavarja Augustot, aztán hátrakiáltott, hogy vegye át az irányítást

és milyen irányban, milyen hosszan haladjon. Franz tudta, hogy Augustnak fogalma sincs, merre mennek.

Másfél órával később Franz szólt Augustnak, hogy átveszi az irányítást. August kérte, hogy hátrahajthassa a csuklyát, ahogy ez ilyenkor szokás volt, de Franz megtagadta tőle ezt a kérést. Franz leszállt a géppel, a parkolóhelyre gurult, és csak akkor engedte meg, hogy August felhajtsa a fekete vászonernyőt. August már éppen meg akarta mondani a magáét az öccsének, hogy olyan sokáig kellett sötétben maradnia, aztán képtelen volt megszólalni.

A kifutón egy hangár mellett a menyasszonya várta. August rögtön felismerte a repteret: Regensburg. Nem Drezdában szálltak le, hanem otthon. August döbbenetét látva menyasszonya nevetett. Tudta, mit tett Franz.⁵ August megölelte menyasszonyát és Franz hajába akart túrni, mielőtt öccse magukra hagyta őket. Újra olyanok voltak, mint két kisfiú.

Az egyhetes vakációt a fiúk gyerekkori otthonukban, egy csendes ambergi utcában álló házban töltötték. Franz egyik délután Augustot kereste; keresés közben belépett bátyja hálószobájába. Ott, August íróasztalán Franz egy halom iratot talált. Felvett egyet és elolvasta. Keze remegni kezdett. *Mit brennender Sorge*. Ez volt a címe: „Égő aggodalommal”. A Vatikán német katolikusoknak szóló titkos enciklikájának másolata volt. 1937 virágvasárnapján szövegét Németország-szerte felolvasta minden pap, püspök, bíboros az istentiszteleteken és háromezrézer példányban osztották szét. München bíboros érseke és XI. Pius pápa fogalmazta. Gondosan burkolt célzásokkal azt közölték a német katolikusokkal, hogy a nemzeti szocializmus gonosz vallás, a rasszizmuson alapul, amely ellentétes az egyház tanításával és az ember egyenlőséghez való jogával. Hitler megnevezése

⁵ „Felhívtam a menyasszonyát és azt mondtam neki: hazamegyünk” – idézte fel Franz.

nélkül „őrült, arrogáns prófétára” utal. Amikor Hitler tudomást szerzett az enciklikáról, a Párt megtorló akciót szervezett: betiltották az enciklikát és letartóztatták a terjesztésében részt vevő szerzeteseket, nyomdászokat.

Franz fejében hevesen kavargtak a gondolatok, amikor le-tette az írást. Legszívesebben elégette volna a többivel együtt. Kedve lett volna elmenekülni. de nem tette. A ház előtt várta, hogy August hazatérjen. Franz gyanította, hogy az iratok, levelek valójában August menyasszonyától, a bíboros unokahúgától származnak vagy az övéi. Közismert volt, hogy a német katolikus egyház a Párt ellensége; számtalan misén átkozták Hitlert, a Gestapót, vagyis a titkos rendőrséget és a Harmadik Birodalom korai bűneit. Franz biztosra vette, hogy Augustot a menyasszo-nya a nagybátyján keresztül valami veszélyes dologba rángatja bele: ellenzékkivé teszi.

Amikor August hazatért, Franz szembesítette azzal, amit ta-lált és számon kérte, mi köze neki ilyen veszélyes irodalomhoz. August elhessegette Franz aggodalmait és azt mondta, az irato-kat találta és kíváncsiságból tartotta meg. Franz figyelmeztette Augustot, hogy az ilyen iratok rendkívül veszélyesek.

– Dachauban akarsz kikötni? – kérdezte Franz.

August elkomorult. Mindketten tudtak Dachauról és a koncentrációs táborokról, amelyeket azzal a céllal hoztak létre, hogy egy helyre „koncentrálják” azokat a németeket, akik ve-szélyt jelentenek a Pártra.

A táborokról szinte minden német családban tudtak. A Párt akarta, hogy tudomást szerezzenek róluk, elrettentés céljából. Dachaut „mintatáborként” mutatták be. A párt 1933-ban építtette. Vallási hovatartozásától függetlenül bármelyik német polgárt „politikai ellenségnek” nyilváníthatták és ilyen táborba zárhatták. Egy évvel a hatalom megszerzése után, 1934-ben a Párt törvényerőre emeltette, hogyha valaki magánjellegű vagy

nyilvános megnyilvánulásában kritizálja a Pártot, az bűncselekmény és a büntetés koncentrációs táborban töltendő le.

A Párt jelentős erőfeszítéseket tett, hogy német polgártársaik és a világ előtt „civilizált” táborként mutassa be Dachaut. A Párt magán biztonsági szolgálata, az SS üzemeltette ezeket a táborokat, a Vörös kereszt képviselőit és az amerikai börtönhatóságot is meghívták, bemutatták nekik Dachaut. A külföldi látogatók jó benyomásokkal távoztak: jól táplált fogva tartottak fütyörészve indultak feladataikat elvégezni; a barakkok tiszták, virágágyások vannak, sőt, egy kis bolt is, ahol a rabok konzerveket vehetnek. Szabaduláskor az SS visszaadta a raboknak a holmijukat. Ezt a képet plántálta a Párt Franz, August, a többi német és a világ tudatába az 1930-as években. A táborok léte annyira köztudott volt, hogy a német anyák, azzal ijesztgették engedetlen gyermekeiket, hogy ha rosszak lesznek, elvitetik őket Dachaubá.⁶

Franz nyugtalanságát látva August megígérte, hogy megszabadul ezektől az iratoktól. Franz nem hibáztatta Augustot azért, mert szembeszállt Hitlerrel. Franz tudta, hogy a szülei is Hitler-ellenesek. Sokszor hangoztatták, hogy Hitler nem az ő vezérük. 1933-ban a BVP-re (a Bajor Néppártra) szavaztak; ez a katolikus párt egymillió szavazatot kapott, de ez messze elmaradt a Nemzeti Szocialista Párt 44%-a mögött. Kamasz fiúként Franz nemigen mutatott érdeklődést az 1933-as választás iránt. Nem érdekelte a politika és kezdetben nem aggasztotta

⁶ Nem csak a német civileket vezették félre a táborokkal kapcsolatban. 1937-ben a német hadsereghez intézett beszédében Heinrich Himmler leírta, hogyan bánnak a fogva tartottakkal: „Az emberek képzése ezekben a táborokban rendben történik. Tiszta barakkokban élnek. Csak a németek képesek ilyen eredményeket elérni. Egyetlen más nemzet sem lenne ennyire humánus. Gyakran váltanak ruhát. A férfiaknak naponta kétszer kell mosakodniuk és fogkefét kell használniuk, amit a többség nem ismert.” Később megtudjuk, mikor és hogyan jött rá Franz, mi történik valójában ezekben a táborokban.

a nemzeti szocialisták győzelmé.⁷ De ekkor, huszonnégy évesen, 1939 tavaszán Franz már másként gondolkodott a pártról, mint kamaszodó fiúként 1933-ban. Rájött, hogy a Párt egész Németországot koncentrációs táborrá tette. Nem voltak szabad választások. Nem volt szabad sajtó. Az emberek nem utazhattak szabadon. Nem választhattak, hogy akarnak-e a hadseregben szolgálni. Nem volt választásuk, hogy változtassanak. Franz tudta, hogy amikor egy betiltott irat birtoklása miatt bárkit koncentrációs táborba hurcolhatnak, a legjobb, ha az ember a tűzvonalon kívül marad; nehogy ő vagy a bátyja Dachaubába kerüljenek.

AZON A NYÁRON, AMIKOR az évfolyam végzett, Franz tűzte fel August egyenruhájára a pilótajelvényt. August éppen időben kapta meg a repülési engedélyt, hogy nem sokkal későbbre kitűzött esküvőjén viselhesse. Az esküvői szertartáson Franz nem tudott örömmel nézni új sógornőjére. Még mindig nagyon aggodott. Az esküvő után August elment abba az iskolába, ahol a kétmotoros gépekkel való repülést oktatták, a bombázópilóták előképzőjébe, Franz pedig folytatta oktatói munkáját.

AZON AZ ŐSZÖN, 1939-BEN egy reggel a kantinban Franz tanítványai újságot lobogtatva közelítettek oktatójuk felé. A nagy, gót betűs főcím azt tudatta: „Kitört a háború Lengyelországgal”. A fiatal kadétek mosolyogtak, kiáltoztak. Franz véleményét kérdezték, szerinte lerövidítik-e a képzésüket, hogy mielőbb háborúba mehessenek? Franz nem osztozott örömeikben.

⁷ Franz erre így emlékezett: „Művelt, katolikus családként nem vettük be a propagandát. A családom a kezdetektől náciellenes volt. Meg kell mondanom, hogy én nagyon közömbös voltam, de még én is azt gondoltam, hogy ez az egész nagy marhaság.”

A legkevésbé sem vágyott háborúra. Ám a repülő iskola kadétjai számára a világpolitika egyszerű volt. A német lapok szerint a lengyelek veszélyeztették a német gazdákat a közös határ mentén. Lengyel csapatok megtámadtak egy rádióállomást a határnál, hogy a németekre gyalázkodó üzeneteket sugározzanak, így Hitlernek nem volt más választása, mint hadat üzeni Lengyelországnak. A kadétek szerint Hitlernek teljesen igaza van. Ugyanígy jogosnak találták, hogy Németország két szomszédja, Csehszlovákia és Ausztria része akar lenni az új német birodalomnak. A két országot abban és az azt követő évben harc nélkül annektálták.

A valóságban azonban az osztrákoknak és a cseheknek nem volt más választásuk. Németország katonailag újjászerveződött és megállíthatatlannak tűnt. A „lengyel csapatok”, amelyek a rádióállomásra támadtak, valójában német kommandósok voltak, lengyel egyenruhában. Hitler parancsára tették. Hódító háborút akart folytatni és hazudott saját honfitársainak, hogy ezt megtehesse. Amit sem Franz, sem a többi kadét nem sejtethet: Hitler tudatosan, szándékoltan szállt hadba Európa ellen, ezzel belevitte Németországot apáik háborújának megismétlésébe. Nagy-Britannia és Franciaország szövetségesként garantálták, hogyha Lengyelországot támadás éri, beavatkoznak a lengyelek oldalán. Hitler mégis megtámadta Lengyelországot. Ez a szerencsejáték több mint 4 millió német katona és több mint egy millió civil életébe került. Ezzel kezdetét vette a második világháború.

EGY ÉVVEL KÉSŐBB, 1940. OKTÓBER KÖZEPE

Franz egyedül dolgozott az osztályteremben. Az oktatók éppen repültek, kadétoakat oktattak harci manőverekre. A német csapatok már egész Európát elfoglalták Lengyelországtól Francia-

országig; a briteket visszaverték a szigetükre. Véget ért az angliai csata, ahogy az angolok elnevezték. Erre a csatára nyár végén került sor, amikor a németek megpróbálták a levegőben szétverni a Brit Királyi Légierőt, reptereiket pedig lebombázní. Ám mielőtt a német légierő sikert érhetett volna el, hatalmas hiba rázta meg őket. Egy éjszakai bombázás során az egyik német gép célt tévesztett, és a cél, egy kelet-londoni olajraktár helyett számos polgári lakást bombázott le az East Enden. Hitler kifejezetten utasításba adta, hogy a brit városokat ne bombázzák. Ám egy héttel később egy másik német bombázó ismét otthonokra dobott bombát. Válaszul a britek bombázókat küldtek Berlinre; ezek sem találták el a katonai célpontokat, hanem a város civil lakosságát érték. Hitler egy beszédében figyelmeztette a briteket, hagyják abba a német városok elleni támadásokat, de túl késő volt; mindkét fél átlépte a határt. Hamarosan a városok és a civil lakosság is célponttá vált.

Attól kezdve éjszakai támadásokat intéztek egymás városai ellen és „terrorbombázónak” nevezték egymást. Franz tudta, hogy August a fronton van; Ju 88 bombázón szolgált; gyors, kétmotoros gép, négyfős személyzettel. August és csapata a KG-806 repülőszázaddal a franciaországi Caen városában állomásozott, onnan bombázták Angliát éjszakánként. Célpontjaik kezdetben repülőterek és kikötők voltak. Aztán parancsot kaptak a városok bombázására. Franz azt is tudta, hogy Augustnak ez egyáltalán nem tetszik, de nincs más választása.

Franz meglepetten nézett fel, amikor hallotta, hogy lassan nyílik az osztályterem ajtaja. A kadétoK általában nagy lendülettel, vidáman berúgták, miután visszatértek a bevetésből. Josef atyát látta az ajtóban. Az atya civil ruhában volt, de nyakában még ott lógott a nagy fakereszt. Franz szíve nagyot dobbant; felállt, elindult felé. Aztán megmerevedett. Josef atya nem mosolygott.

– Ül le, Franz.

Franz állva maradt; lába a földbe gyökerezett. Josef atya az apja legjobb barátja volt. Franz arra gondolt, hogy az apjával történt valami.

A pap szeme könnybe lábadt.

Franz lába megremegett, mintha teste tudta volna a választ, mielőtt elméje magyarázattal próbálkozott volna. Josef atya oda-sietett hozzá, az üres padok mögötti székek egyikére ültette.

– August megtért Istenhez.

FRANZ CSAK MÁSNAP ENGEDTE, hogy Josef atya részleteket mondjon el neki; amikor már uralkodni tudott az érzésein. Josef atya elmondta, hogy August gépe felszálláskor tört össze, még október 10-én. Londoni bevetésre indultak. August és a teljes legénység meghalt. A szerencsétlenség oka ismeretlen. Éjszaka történt és a szemtanúk csak egy villanást láttak.

Nem lesz temetés. Augustot már eltemették Caenben, Franciaországban. Josef atya átadott Franznak egy levelet, amelyben August parancsnoka kijelentette, hogy „hősi halált” halt. Franz félrelökte a levelet.

Magát hibáztatta August balesetéért. Hiszen ő képezte ki.
Mit nem tanítottam meg neki?

Hibáztatta azokat is, akik August repülőgépét építették.
Hibát követtek el?

A háborút hibáztatta. Elhitte, amit Hitler mondott, hogy Németország önvédelemből támadta meg Lengyelországot. Franz a briteket hibáztatta. Úgy gondolta, a britek csináltak két ország háborújából világháborút. Augustnak miattuk kellett éjszaka repülni, füves felszállópályáról, veszélyes körülmények között. Franz bánata gyűlöletté változott.

Mielőtt hazament a szüleit vigasztalni, Franz jelentkezett a vezérezredesnél. A vezérezredes felajánlotta, hogy menjen repü-

lővel, de Franz ezt nem fogadta el; így Josef atyával tarthat. Franz köszönetet mondott a vezérezredesnek a hozzá való jószágért, de bejelentette, hogy nem akar tovább szolgálni. A vezérezredes döbrentnek tűnt. Franz volt a legjobb oktatója. Felajánlotta, hogy Franz annyi időt tölt távol, amennyire csak szüksége van. Ha visszatér, várja az oktatói állás; távol a háborútól.

– Ígérje meg, hogy meggondolja – szólt a vezérezredes, miközben kikísérte.

Ám Franz minél többet gondolkodott, annál pontosabban tudta, mit akar.